

Naslovna stran

Fran Milčinski

Zločinci

Pebook, 2014

O tej e-knjigi

»Zločinci«; Fran Milčinski

© PeBook, 2014

PeBook

Popular eBooks Publishing Co.

Mengeš, Slovenija

Spletna stran: *PeBook*

Publicirala v elektronski obliki založba PeBook, Maj, 2014

Dostopna v elektronski obliki na spletni strani: *E-knjigarna Ptica*

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-32(0.034.2)

MILČINSKI, Fran, 1867-1932

Zločinci [Elektronski vir] / Fran Milčinski. - El. knjiga. - Mengeš : PeBook, 2014

ISBN 978-961-6944-86-1 (ePub)

ISBN 978-961-6944-87-8 (mobi)

ISBN 978-961-6944-88-5 (pdf)

273797376

Avtorske pravice in licenca

Vse pravice pridržane.

Nobenega dela te knjige ni dovoljeno reproducirati, prenašati ali uporabljati v izvorniku ali v prevodu v kakršni koli obliki in s katero koli tehniko, elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali s katerim koli sistemom za shranjevanje, obdelavo in prenos podatkov brez pisnega dovoljenja založbe.

Ta e-knjiga je namenjena vaši osebni uporabi. Ni je dovoljeno prodajati naprej ali podariti drugim osebam. Če bi želeli to e-knjigo podeliti z drugo osebo, prosimo kupite dodatni izvod za vsaki osebi, kateri bi jo radi podarili. Če berete to knjigo, a je niste kupili ali ni bila kupljena za vašo osebno uporabo, potem bi bilo dobro, da bi si kupili vaš lasten izvod te e-knjige. Zahvaljujemo se vam, ker upoštevate in spoštujete avtorsko delo vseh sodelujočih avtorjev in založbe.

Vsebina

Naslovna stran 2

O tej e-knjigi 3

Avtorske pravice in licenca 3

Vsebina 4

Zločinci 4

Zločinci

Moj ubogi prijatelj, upokojeni major Davorin Trn je dokončno mrtev in temeljito pokopan; divji bršljan mu preprega gomilo, kjer počiva in čaka sodnega dne in vesoljne mobilizacije. Tačas bo vstal od mrtvih, revež, in gumbi se mu bodo svetili, da bodo vid jemali zvezdam.

Svojcev ni za njim.

Zato lahko povem, kaj mi je nekoč pravil, ko sva, prihajajoč iz vajene krčme, še krenila na kratek nočni sprehod v samotni drevored.

Tisti večer je bilo izredno živahno pri našem omizju. Krčmar je bil z vljudno besedo med nas posadil trgovca z Gorenjske, svojega prijatelja, hoteč ga s tem posebno počastiti, kajti naše omizje, katerega začetek je segal za dvajset let nazaj, je bila znamenitost in ponos njegove krčme.

No, prijatelj z Gorenjske je bil vljuden in ponižen gospod, hvaležen za vsako besedo, ki se mu je privoščila, in ganljivo dovteten za one najstarejše dovtipe, ki so se hranili pri našem omizju posebej in zgolj za zunanje rodoljube, da se z njimi preizkusijo, koliko preneso.

Ko nas je z globokimi pokloni in z vdano zahvalo za prijazno družbo zapustil — šel je na vlak — reče profesor Dušan I.: »Hvala Bogu, da je že vendar odšel! Nerodno je za isto mizo sedeti s človekom, ki je že dva meseca jedel ričet.«

In tako je prišlo na dan, da je ponižni gospod z Gorenjske še v svojih vajenskih letih, zapeljan po gospodarjevem ukazu, po krivem pričal in zato prišel za dva meseca v ječo.

Krčmar se je opravičeval, da je njegov prijatelj zlata, poštena duša; na tisti davni greh iz mladih let se res ni več spominjal itd. itd.

Del omizja se je hudoval in grozil, da se izseli, češ prihodnjič bo pozorni krčmar okoli mize posadil zbirko kaznjencev kar v njih ličnih krojih in, če je mogoče, z verigami na rokah.

Tačas pa je posegel vmes starina, gospod Matej, sodnik v pokoju – ravno si je basal pipo in zato izjemoma imel usta na razpolago za pogovor – in je rekel: »Možje, ne bodite farizeji! Vsi smo grešniki. — Vprašam vas, kaj dela sramoto, ali greh ali kazen? Recimo, naknadno se je izkazalo in uradno ugotovilo, da je bil novi naš prijatelj po nedolžnem zaprt, ali bi tudi

potem ne kazalo, sedeti v njegovi družbi?»

Vse omizje se je strinjalo, da v takem slučaju ne bi bila čast gorenjskega prijatelja prav nič omadeževana.

»Gotovo ne, čeprav je sedel dva meseca, kaj ne. Nasprotno, kot mučenik bi bil nemara deležen še višjega spoštovanja. Kazen torej ne dela sramote, sramoto dela pregrešek. Zdaj pa recimo, nekdo zagreši dejanje, ki bi mu zanje sodilo po malem dva meseca ječe, pa ima srečo, da ga ne primejo. Kazni torej nima nad sabo, pač pa pregrešek, in pregrešek je tisto, kar dela, kajne, sramoto. Vprašam, ali s takim človekom smemo sedeti za isto mizo?»

Omizje je molčalo in mislilo.

Sodnik je nadaljeval: »Ljudje božji, vi ne veste, koliko kazenskih paragrafov je na svetu! Resnično vam povem, ne enega ni za to mizo, ki se ne bi bil, kaj pravim: enkrat – petkrat in desetkrat že pregrešil zoper to ali drugo kazensko določbo, pa le sedimo drug z drugim in se imamo radi. Zato pravim: Grešniki smo vsi, ločimo se le v tem: nekateri imajo smolo, da padejo pravici v kremplje, drugi se ji pa srečno umikamo do konca svojih dni.«

Mladi profesor Dušan je nekaj protestiral.

Sodnik pa mu je s srečno nabasano pipo zažugal in rekel: »Že nocoj in v pričo mene ste zagrešili en pregrešek in en zločin. Potolažite se, ne bom vas ovadil! Niti ne bom vstal in šel od mize. — Nocojšnji večerni list je zaplenjen, vi ste to vedeli, navzlic temu ali prav zato ste ga z veliko glorio prinesli v gostilno in ga dali omizju na razpolago, da se ga je prebiral. Tako razširjanje zaseženih tiskovin se kaznuje kot pregrešek zoper § 24 tisk. zak. z globo sto do petsto kron, pri ponovljeni obsodbi pa vrhu tega z zaporom od enega tedna do enega meseca. Pa to ni vredno besede. Zaplenjen je list zaradi uvodnega članka; poklicana oblast vidi v uvodnem članku pač zločin veleizdaje – ali po pravici ali ne, to je druga stvar; da pa bo sodišče zaplembo potrdilo, o tem ni dvoma, saj vemo, v kakih razmerah živimo. No in vi, gospod profesor, greste in zdi se vam umestno, da baš ta zaplenjeni članek naši zbrani družbi v tem javnem prostoru berete na glas – in še s kakim ognjem – in tako pospešujete nazore, ki po mnenju poklicanih oblasti merijo na to, da se v naši državi poveča nevarnost od zunaj, kakor poje tisti paragraf. S tem ste postali sokrivi zločina veleizdaje in si osvojili pravico do težke ječe najmanj – kaj mislite? – najmanj deset let!«

Mladi profesor je silil v smeh, ki mu pa ni nič kaj prihajal od srca. Ozrl se je po krčmi, če je navzoč kak tuj človek, in glas mu je bil malce hripav, ko si je naročil še četrtinko.

Sodnik je spustil par močnih dimov od sebe. »Sicer pa – vsak pometaj pred svojim pragom! V svojih vseučiliških letih sem bil blagajnik našega akademskega društva. Potreba, še bolj pa prilika in predvsem nezrelost in lahkomiselnost so me zapeljale, da sem poneveril društvu nad sto goldinarjev, zanašajoč se, saj potegnem čez par mesecev ustanovo in potem poravnam vse z obrestmi vred. Po naključju je ta stvar prišla nenadoma in pred časom na dan; jaz brez denarja — tri dni so mi dali odloga – ali sem cepetal! Komaj, komaj sem si na posodo izprosil potrebno vsoto, da sem preprečil ovadbo. Tako sem še ušel ječi. Da, da, gospod profesor Dušan, nič vam ne bom zameril, če ne marate več sedeti v moji družbi.«

Profesor Dušan je zopet našel ravnotežje; čez mizo je trčil s svojim kozarcem ob sodnikovega in rekel »živio!«

Oglasil se je notar naše družbe, trebušni gospod Tone, in je rekel: »Mlada kri, mlada kri! Ko sem bil v peti gimnaziji, ali sem bil gad! Proti koncu drugega polletja je bilo; bal sem se izpričevala — vedel sem pač zakaj — še bolj pa očetove jeze. Pa sem očetu vlomil v pisalno mizo, mu pobral tri stotake, pa hitro v Trst! Namenjen sem bil kar tako, brez potnega lista in brez vsega v Ameriko. Policija me je našla na nekem brodu, namenjenem menda v Jakin, za sodi sem bil skrit, kar kontrabant sem se hotel peljati in pet žemelj sem imel s sabo. Če sedaj nazaj mislim, sam sebe ne razumem, kaj se mi je tačas godilo v mojih možganih.«

Zdravnik »dr. Žagar« — tako se mu je menda reklo, ker je za vsako malenkost, čeravno za nahod, takoj predlagal operacijo — je pokimal z glavo in pripomnil: »Puberteta!« Potem pa je povedal svoj dogodek: »Sodnik ima prav. O duševno podvrednotnih proti družabnih elementih, o rojenih hudodelcih in o hudodelcih iz navade ne govorim. Ali tudi pri normalnem, poštenem, družbi koristnem človeku je skoraj res od golega slučaja, od sreče ali smole odvisno, ali je ugleden dostojanstvenik ali za vse življenje v kraj potisnjen omadeževanec. Mene je imelo že grdo pri fraku; tisoč vragov, še danes me je groza, če se spominjam, v kaki nevarnosti sem bil — vsa moja bodočnost je visela na tankem lasu ... Stvar je, hvala Bogu, zastarana — te paragrafe poznam! — zato jo lahko zdaj pravim.

Sekundarij sem bil tukaj v bolnici, mlad in strahovit krokar. Preveč energije, premalo telesnega dela — telovadili tačas še nismo, po hribih tudi ne lazili, in če človek drugače ne zna duška dati prekipevajoči telesni sili, jo pa ubija z alkoholom. Torej krokali smo — navdušeno in vztrajno. Policaji so nas poznali; če smo kričali po cesti, so nas vljudno opozorili, naj čuvamo nočni mir, in če se nismo brigali za opomin, so bili tako pametni, da so salutirali in šli svojo pot. Pa nam zanese vrag neki večer novega policaja naproti. Ta nas ni poznal niti ni vedel, kako se ravna s pijanci, skratka, ko smo kakor po navadi docela prezirali njegov opomin, se je čutil užaljenega, privlekel je tiste svoje bukvice na dan, nas vprašal, kako se pišemo — trije smo bili — in lepo resno in počasi si zapisoval naša imena: Janez Meningitis, Živko Tebece in Vratoslav Laparotomija. Zlasti zadnje ime mu je bilo pretežavno, ponavljal ga je »Laparomatija« — mi v krohot, razjezil se je, nemara se mu je posvetilo, da ga vlečemo, pa prime mene in še enega za roko — halo: V imenu zakona aretirani! Menite, da sem tačas sploh kaj preudarjal ali namerjal — kar samo od sebe je prišlo, da sem policaja zgrabil za vrat. Tovariša sta tudi storila svoje, ena dve je bil mož na tleh; še malo obrcali smo ga, potem pa zbežali in s seboj odnesli še njegovo knjižico kot dokaz svojega junaškega čina, ki smo bili tisti hip nanj neznansko ponosni. Toda ta maček drugega dne, ko smo med dnevnimi novicami prebiral, da je bil policaj pri nočnem napadu lahko poškodovan, in ko smo po ovinkih poizvedeli, da se naš junaški čin uradno imenuje hudodelstvo javne posilnosti § 81 k. z. — kajne, sodnik? — in se kaznuje z ječo od enega do petih let! In naš doktorat bi bil šel rakom žvižgat in z njim vsa naša bodočnost. Tisoč vragov, tačas sem si kupil kazenski zakon in ga bral in bral. Ali nas je imelo! Ali smo odslej lepo molčali po cestah! Povem vam, zaprti nismo bili; strah pa, ki smo ga tačas prestali, je bil za nas v našem položaju nemara hujša kazen nego za drugega, kateri nima česa izgubiti, zaprtje v ječi. Nikomur ne privoščim česa takega!«

Tako je vedel vsak kaj povedati in sodnik je rekel: »Lepi hudodelci sedimo vkup. Prav je, da je prijatelj z Gorenjske odšel, menda res še ni spadal v našo družbo ... «

Tisti večer je torej bilo, ko me je Davorin Trn iz krčme s sabo zvabil še na sprehod v molčeči drevored.